

ACC. N:R M. 16497:1-3.

Landskap: Halland Upptecknare: Erik Andersson, Eldsberga
Härad: Tönnersjö Berättare: Laijfid Jönsson, Simlångsdalen
Socken: Tönnersjö Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1965 Född år 1890 i Tönnersjö

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hästskov. s. 1-3.

N. No. 184

Skriv endast på denna sida.

HÄSTLOKOR

1. Minns Ni bogträn (hästlokor) med dragkrampor av järn. Var kramporna ledade eller fasta. Eller hade man i stället för krampor små järnhyskor.
2. Var själva draget på sådana bogträn av läder eller järn eller båda delarna.
3. Hade dessa bogträn hål, järnfästen eller läderöglor för mankremmen upptill.
4. Fanns det hål för bringrem. Eller järnbeslag med länk.
5. Var sådana bogträn alltid stoppade med skinn och hår eller använde man till dem även lösa putor. Utgjordes putan av en sluten ring eller bestod den av två olika delar. Kunde de lösa putorna vara försedda med korta remstumpar för att knäppas eller spikas fast vid bogträna.
6. Har man använt bogträn med krampor alldeles utan stoppning eller puta.
7. Använde man förr på bogträn med fast stoppning en liten extra skinn-dyna över hästmanken för att skydda den för skavsår från mankremmen.
8. Hur kallas denna dyna: mankdyna, nackdyna o. s. v.
9. Hur fastgjordes mankdynan vid bogträna: trädde den på mankremmen med hjälp av små öglor.
10. Är mankdynan nu ur bruk och varför i så fall.
11. Är bogträn med dragkrampor fortfarande i bruk. Eller har de efterträtts av en senare modell med genombrutna, springformiga dragrem-öppningar. Utgöres anordningen för bringremmen på dessa bogträn av järnbeslag, som på ena träet bildar en ögla och på det andra ett hak, över vilket den färdigspända remmen kränges vid påselningen. Hur kallas denna senare modell: "värmlandsbogträn", "värmlandslok", "jämtlandslok" o. s. v. Har denna modell uteslutande köpts i affärerna eller har den tidigare även tillverkats i bygden.
12. När upphörde den hantverksmässiga bogträtillverkningen i Er bygd och när kom fabriksstillverkade bogträn i bruk. Namnge några bogträ- och seldonsfabriker och redogör för deras alster: olika sorters bogträn. Olika sorters däcklar.

HÄSTLOKOR.

- 1) Jag minns bogträn (hästlokor kallades de inte här) ~~med~~ dragkrampor av järn. Kramporna voro fasta.
- 2) Draget på sådana bogträn voro båda delarna, både av läder och järn. Men hingst behövde bringesele- eller kunde behöva. Av läder.
- 3) Bogträn hade läderöglor för mankremmen upptill.
- 4) Det kunde vara både hål för bringerem ~~och~~ eller järnbeslag med länk. Det förra mera fint och mest föt enbets. "enspannare".
- 5) ~~Sådana~~
5) Bogträna voro alltid uppstoppade , troligtvis alltid med hår. (Sett bogträ där stoppningen varit sliten och omvirad med trasor, så att inte skav - ~~se~~ "selbruten" häst hette det då- kunde uppstå.-Antecknarens anm.)
Inga lösa putor. De hängde inte ihop. Utan bogträna hade var sin puta. Ingen på nacken på hästen.
- 6) Det har i vissa fall funnits bogträ med krampor alldeles utan stoppning eller puta.
- 7) Förutom bogträ-putor fanns också en liten puta över manken. Kallades putan, ~~eller däken.~~

7/3-66

HÄSTLOKOR.

- 8) ~~yx~~ Kallades nog mest putan ("pudan") denna mankdyna.
- 9) Mankdynan hängde med med läder ihop med ~~den övre delen~~
bogträna. Den var med läderöglor fästad vid bogträna.
- 10) Där som häst finnes finns säkert mankdyna eller puta mellan
bogträna. Bakom bogträna fanns dragläder och bukjord och
uppe vid mankens början en med hår uppstoppad ~~yx~~ puta
eller "pudan" som man sa. I denna som vilade bägge sidan om
mankbörjan fanns ringar som tömmarna trädde igenom.
- 11) Hästen är nästan borta helt på orten, men där den finns
torde det var bogträ o.dy. som ovan beskrivits.
- 12) Bogträttillverkningen i bygden upphörde omkring 1940. Fanns
en tusenkonstnär till hantverkare (var annars snickare-
småbyggmästare) på orten som hette Per Johan Larsson som
också tillverkade bogträn. Han hade en lärling med samma
hantverksskicklihet (inräknat mångkunnighet) som heter
Gunnar Timglas. Timglas lärde sig av P.J. Larsson att
göra bogträn- men gör nog aldrig sådana.numera.

ACC. N:R M. 16497:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

12) ~~Fikkvarningarna~~ Tillverkningen av bogträ blev fabriksmässig i slutet av 1800-talet. Man köpte s.k. "Värmlandsbogträn", liksom "Värmlandsselar" i dessa bygder. Dessa selar voro starka och bra. Annars var hantverksselan bäst- de fabriks- sydda hade sämre tråd.

År 1909 kostade en ny sele på Mahults marknad (Mahult, ett litet samhälle i Simlångsdalens kommun) 22 kr.

Då var också lädertömmar med. Men man kunde också köpa en begagnad sele på auktion för 10 kr. Hulegården i Tönnersjö inrymde på sin tid en myckenhet selar och seltyg. Men så hade sadelmakaren utifrån Veinge där att göra en tre veckors tid.